

Jørgen Jochimsen

# Grundlovsforhøret

– regler og afgørelser om anholdelse,  
varetægtsfængsling, isolation,  
erstatning mv.

2. udgave

Jørgen Jochimsen

*Grundlovsforhøret – regler og afgørelser om anholdelse, varetægtsfængsling, isolation, erstatning mv.*

2. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2015

ISBN 978-87-610-3637-0

Omslag: Axel Surland, Ljungbyhed

Sats og tryk: Zeuner Grafisk a/s, Odder

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele af den er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Alle rettigheder forbeholdes.

# Indhold

Forord 5

## *Kapitel 1*

Anholdelse 19

- 1.1. Anholdelse ved politiets foranstaltning 20
  - 1.1.1. Kriminalitetskrav ved anholdelse 21
  - 1.1.2. Mistankekrav ved anholdelse 25
  - 1.1.3. Indikationskrav ved anholdelse 25
  - 1.1.4. Kravet om proportionalitet – frihedsberøvelse må ikke være et uforholdsmæssigt indgreb 26
  - 1.1.5. Fremgangsmåden ved anholdelse 27
    - 1.1.5.1. Magtanvendelse ved anholdelse 28
      - 1.1.5.1.1. Brug af tåregas, peberspray, stav og hund 30
      - 1.1.5.1.2. Brug af skydevåben 32
    - 1.1.5.2. Sigtelse og anholdelsestidspunkt 33
    - 1.1.5.3. Legemsbesigtigelse og legemsundersøgelse 33
    - 1.1.5.4. Ransagning i forbindelse med anholdelse 36
    - 1.1.5.5. Isolation under anholdelse 37
    - 1.1.5.6. Anholdtes undvigelse 37
    - 1.1.5.7. Underretning til sociale myndigheder 38
  - 1.1.6. Prøvelse af anholdelsens lovlighed 39
- 1.2. Privates anholdelsesbeføjelse 39
- 1.3. Anholdelse ved opløb, ulovlige demonstrationer og gadeuroligheder 40
- 1.4. Anholdelse efter rettens beslutning og fængsling in absentia 47
  - 1.4.1. Rettens beslutning om anholdelse 47
  - 1.4.2. Fængsling in absentia 48
- 1.5. Anholdelse ved vilkårsovertrædelse 49
- 1.6. Anholdelse ved sigtedes udeblivelse fra et retsmøde 49
- 1.7. Tilbageholdelse af unge under 15 år i forbindelse med strafferetlig efterforskning 50
  - 1.7.1. Tilbageholdelse af unge under 15 år, der mistænkes for at have begået kriminalitet 51
    - 1.7.1.1. Betingelserne for at foretage tilbageholdelse 51
    - 1.7.1.2. Regler for tilbageholdelsens gennemførelse og varigheden af denne 52

## Indhold

- 1.7.1.3. Underretning til de sociale myndigheder –  
retsplejelovens § 821 d, stk. 1 og 2 53
- 1.7.1.4. Underretning til indehaveren af forældremyndigheden –  
retsplejelovens § 821 d, stk. 3 54
- 1.7.1.5. Advokatbeskikkelse 54
- 1.8. Frihedsberøvelse i henhold til politiloven 54
- 1.9. Foranstaltninger over for kriminalitetstruede unge 56
  - 1.9.1. Forældrepålæg og ungepålæg 56
  - 1.9.2. Udarbejdelse af handleplan 58
  - 1.9.3. Tilbud om udslusning 58
  - 1.9.4. Screening 58

## Kapitel 2

- Anholdtes fremstilling i retten 60
- 2.1. 24-timers-fristen 60
- 2.2. Beskikkelse af forsvarer 63
  - 2.2.1. Retsplejelovens regel om beskikkelse af forsvarer ved  
fremstilling i grundlovsforhør 63
    - 2.2.1.1. Beskikkelse af bestemt advokat nægtes, da modstridende  
interesser 64
    - 2.2.1.2. Beskikkelse af bestemt advokat nægtes, når forsinkelse af  
sagen 71
  - 2.2.2. Forsvarerens rettigheder og beføjelser 79
    - 2.2.2.1. Adgang til aktindsigt 79
      - 2.2.2.1.1. Forsvarerens ret til adgang til sagens dokumenter 79
      - 2.2.2.1.2. Fravigelse af forsvarerens adgang til aktindsigt 84
      - 2.2.2.2. Forsvarerens adgang til at være til stede under  
afhøringer 89
        - 2.2.2.2.1. Afhøring af anholdte 89
        - 2.2.2.2.2. Afhøring af vidner 89
      - 2.2.2.3. Forsvarerens tilstedeværelse ved foretagelse af visse  
efterforskningskridt 90
    - 2.2.3. Forsvarerpålæg 92
    - 2.2.4. Salær til forsvareren 94
      - 2.2.4.1. Rejseforbehold 95
      - 2.2.4.2. Fængselsbesøg 99
  - 2.3. Fremstilling af sigtede forhindret 100
  - 2.4. Fremstilling af anholdte 101
    - 2.4.1. Indledning af grundlovsforhøret 101
    - 2.4.2. Fremstilling, hvor der er flere anholdte 104
    - 2.4.3. Særligt om fremstilling af unge under 18 år 106

- 2.5. Offentligt retsmøde 107
  - 2.5.1. Information om, at der afholdes retsmøde 108
  - 2.5.2. Billed- og tekstbeskeder 109
  - 2.5.3. Begrænsning af adgang til grundlovsforhøret 110
- 2.6. Dørlukning, navneforbud og referatforbud 110
  - 2.6.1. Dørlukning 110
    - 2.6.1.1. Retsmøder, hvor dørene skal lukkes, når der fremsættes anmodning herom 112
    - 2.6.1.2. Dørlukning af hensyn til efterforskningen 114
    - 2.6.1.3. Dørlukning, når sigtede/tiltalte er under 18 år 118
    - 2.6.1.4. Dørlukning, når offentligt retsmøde vil udsætte nogen for unødvendig krænkelse 121
    - 2.6.1.5. Dørlukning af sikkerhedshensyn 123
    - 2.6.1.6. Dørlukning i henhold til retsplejelovens § 173, stk. 2 125
    - 2.6.1.7. »Dobbeltlukkede døre« 125
    - 2.6.1.8. Medierepræsentanters adgang til at udtale sig, inden der træffes afgørelse om dørlukning 126
  - 2.6.2. Navneforbud 127
  - 2.6.3. Referatforbud 135
- 2.7. Bevogtning 137
- 2.8. Afhøring af sigtede 141
  - 2.8.1. Fremgangsmåden ved afhøring 141
  - 2.8.2. Gengivelse af forklaringen 142
- 2.9. Afhøring af vidner 144
- 2.10. Dokumentation og procedure 146
- 2.11. »Straks-dom« 148

### *Kapitel 3*

#### *Løsladelse 150*

- 3.1. Anholdelse på ny? 150
- 3.2. Spørgsmål om opsættende virkning 150

### *Kapitel 4*

#### *Opretholdt anholdelse 152*

- 4.1. Beslutning om opretholdelse af anholdelsen 152
- 4.2. Isolation under opretholdelse af anholdelsen 155
- 4.3. Fremstilling med henblik på varetægtsfængsling 155

### *Kapitel 5*

#### *Varetægtsfængsling 157*

## Indhold

- 5.1. Fængslingsbetingelserne i retsplejelovens § 762 158
  - 5.1.1. Kriminalitetskrav 158
    - 5.1.1.1. Varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1 158
    - 5.1.1.2. Varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 2 159
      - 5.1.1.2.1. Kriminalitetskravet i retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 1 159
      - 5.1.1.2.2. Kriminalitetskravet i retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2 160
      - 5.1.1.2.3. Særligt om varetægtsfængsling ved bandekriminalitet som led i opgør mellem bander 163
      - 5.1.1.2.4. Overtrædelser af våbenlovgivningen 164
      - 5.1.1.2.5. Grov forstyrrelse af den offentlige ro og orden 171
    - 5.1.2. Mistankekrav 175
      - 5.1.2.1. Mistankekrav ved varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1 176
        - 5.1.2.1.1. Mistankekravet – »begrundet mistanke« 176
        - 5.1.2.1.2. Grundbegreber – kravet om forsæt 179
        - 5.1.2.1.3. Grundbegreber – forsøg og medvirken 181
        - 5.1.2.1.4. Nødværge 184
        - 5.1.2.1.5. Tyveri og andre berigelsesforbrydelser 186
        - 5.1.2.1.6. Røveri 188
        - 5.1.2.1.7. Voldsforbrydelser 191
        - 5.1.2.1.8. Drab 194
        - 5.1.2.1.9. Terrorisme 195
        - 5.1.2.1.10. Seksualforbrydelser og forbrydelser i familieforhold 197
        - 5.1.2.1.11. Narkotikalovsovertrædelser 200
        - 5.1.2.1.12. Mistankekravet ved sigtelser for grov forstyrrelse af den offentlige ro og orden 202
        - 5.1.2.1.13. Gentagen spirituskørsel, kørsel i frakendelsestiden og vanvidskørsel 205
      - 5.1.2.2. Mistankekravet ved varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 2 206
      - 5.1.2.3. Politiets efterforskningskridt 207
        - 5.1.2.3.1. Straffeprocessuelle indgreb mv. 207
        - 5.1.2.3.2. Tilfældighedsfund 210
    - 5.1.3. Indikationskrav 215
      - 5.1.3.1. Varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1 215

- 5.1.3.1.1. Unddragelsesfare 216
- 5.1.3.1.1.1. Særlig om udlændinge – udlændingelovens § 35 216
- 5.1.3.1.1.2. Sigtedes personlige forhold med henblik på vurderingen af unddragelsesfare 222
- 5.1.3.1.2. Gentagelsesfare 222
- 5.1.3.1.3. Kollusionsfare 229
- 5.1.3.2. Varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 2 233
- 5.1.3.2.1. Indikationskravet i retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 1 233
- 5.1.3.2.1.1. Oplysninger om forholdets grovhed 233
- 5.1.3.2.1.2. Hensynet til retshåndhævelsen 235
- 5.1.3.2.1.3. Spirituskørsel og særlig hensynsløs kørsel resulterende i uagtsomt manddrab mv. 236
- 5.1.3.2.1.4. Strafniveaue 241
- 5.1.3.2.2. Indikationskravet i retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2 246
- 5.1.4. Kravet om proportionalitet 248
- 5.1.4.1. Det almindelige krav om proportionalitet 248
- 5.1.4.2. Proportionalitetsreglens anvendelse over for psykisk syge 252
- 5.1.4.3. Bøde og 30-dages reglen 253
- 5.2. Fængslingsbetingelserne i retsplejelovens § 763 254
- 5.3. Fængslingsurrogat 255
- 5.4. Begrundelseskravet til fængslingskendelser 260
- 5.5. Fristfastsættelse ved varetægtsfængsling 265
- 5.5.1. Reglen i retsplejelovens § 767 265
- 5.5.2. Særligt om fristfastsættelse ved bestemmelse om mentalundersøgelse 266
- 5.5.3. Fastsættelse af frist ved manglende overførsel til institution 270
- 5.6. Fristforlængelse 270
- 5.6.1. Skriftlig anmodning 270
- 5.6.2. Fremstilling af sigtede 274
- 5.6.3. Fristforlængelse uden fremstilling af sigtede 276
- 5.6.3.1. Sigtede giver afkald på at være til stede i retsmødet om fristforlængelse 276
- 5.6.3.2. Sigtede kan ikke møde på grund af sygdom mv. 277
- 5.6.3.3. Fremstilling af sigtede vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder 277

## Indhold

- 5.6.4. Anvendelse af telekommunikation med billede (Videolink) 280
- 5.6.5. Løsladelse i retsmøde om fristforlængelse 283
- 5.6.6. Retsmøde for at sikre bevis, så varetægtsfængsling kan ophæves 284
- 5.6.7. Berømmelse af sagen og frister ved fortsat varetægtsfængsling 286
  - 5.6.7.1. Berømmelse af hovedforhandling i sager med varetægtsfængsling 286
  - 5.6.7.2. Tidsgrænse for opretholdelse af varetægtsfængsling 289
  - 5.6.7.3. Særlig tidsgrænse, hvor fængslede er under 18 år 295
  - 5.6.7.4. Fængslingsfrist udløber efter, at anklageskrift er indleveret 296
  - 5.6.7.5. Fængslingsfrist udløber efter, at hovedforhandling er begyndt 299
- 5.7. Varetægtsfængsling efter dom 300
  - 5.7.1. Varetægtsfængsling indtil fuldbyrdelse eller under anke 300
  - 5.7.2. Varetægtsfængsling af bandemedlemmer efter dom 305
  - 5.7.3. Varetægtsfængsling i medfør af udlændingelovens § 35 efter dom 306
- 5.8. Begrundelseskravet til kendelser om fortsat varetægtsfængsling 310
- 5.9. Ophævelse af varetægtsfængsling 312
- 5.10. Anholdelse og varetægtsfængsling i henhold til udleveringsloven mv. 315
  - 5.10.1. Behandling af sager om udlevering til stater uden for Den Europæiske Union og Norden 315
    - 5.10.1.1. Anmodningen om udlevering 315
    - 5.10.1.2. Undersøgelse af om betingelserne for udlevering er opfyldt 319
    - 5.10.1.3. Beskikkelse af forsvarer 319
    - 5.10.1.4. Afgørelsen og indbringelse af afgørelsen for domstolene 319
    - 5.10.1.5. Gennemførelse af udlevering 320
  - 5.10.2. Behandling af sager om udlevering til medlemsstater i Den Europæiske Union 320
    - 5.10.2.1. Den europæiske arrestordre om udlevering 320



- 5.10.2.2. Undersøgelse af om betingelserne for udlevering er opfyldt 321
- 5.10.2.3. Beskikkelse af forsvarer 322
- 5.10.2.4. Afgørelsen og indbringelse af afgørelsen for domstolene 322
- 5.10.2.5. Gennemførelse af udlevering 324
- 5.10.3. Behandling af sager om udlevering til de nordiske lande 324
  - 5.10.3.1. Indledning 324
  - 5.10.3.2. Anmodning om udlevering 325
  - 5.10.3.3. Undersøgelse af om betingelserne for udlevering er opfyldt 325
  - 5.10.3.4. Beskikkelse af forsvarer 326
  - 5.10.3.5. Afgørelsen og indbringelse af afgørelsen for domstolene 326
  - 5.10.3.6. Gennemførelse af udlevering 326

## Kapitel 6

### Isolation 328

- 6.1. Betingelser for at iværksætte isolation 329
  - 6.1.1. Fængslingsgrundlag og indikationskrav 329
  - 6.1.2. Kravet om proportionalitet 331
    - 6.1.2.1. Formålet med isolation kan ikke tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger. Besøgskontrol mv. 332
    - 6.1.2.2. Anvendelse af isolation må ikke stå i misforhold til sagens betydning 334
    - 6.1.2.3. Efterforskningen skal fremmes med den fornødne hurtighed 334
  - 6.1.3. Ung alder 334
  - 6.1.4. Frivillig isolation 336
- 6.2. Begrundelseskravet til isolationskendelser 336
  - 6.2.1. Kravene i retsplejelovens § 770 d, stk. 1 336
  - 6.2.2. Virkningen af, at begrundelseskravet til kendelsen ikke er opfyldt 338
- 6.3. Forlængelse af isolationsfængsling 342
  - 6.3.1. Skriftlig anmodning over for retten 342
  - 6.3.2. Rigsadvokatens godkendelse ved forlængelse ud over 8 uger (4 uger) 342
- 6.4. Frister ved isolationsfængsling 343
  - 6.4.1. Frist ved iværksættelse af isolationsfængsling 343
  - 6.4.2. Frist ved forlængelse af isolationsfængsling 343

## Indhold

- 6.5. Afhøring af en sigtet, der er isolationsfængslet 346
- 6.6. Retsmøde for at sikre bevis, således at isolation kan ophæves 347
- 6.7. Isolation under anke 348

## Kapitel 7

### Kære 349

- 7.1. Kære til landsret 349
- 7.2. Kærefrist og iværksættelse af kære 350
- 7.3. Hvem kan kære? 352
  - 7.3.1. Enhver, over for hvem kendelsen eller beslutningen indeholder en afgørelse 352
  - 7.3.2. Særligt om kære vedrørende dørlukning mv. 352
    - 7.3.2.1. Medierepræsentanters kæreadgang 352
    - 7.3.2.2. Virkningen af, at en afgørelse om dørlukning omgøres 355
- 7.4. Mundtlig forhandling 355
  - 7.4.1. Mundtlig forhandling af kæremål vedrørende varetægtsfængsling 355
  - 7.4.2. Mundtlig forhandling af kæremål vedrørende isolation 356
- 7.5. Nova under kæremål 357
- 7.6. Kære til Højesteret 359

## Kapitel 8

### Offentlig omtale af straffesager 361

- 8.1. Forbud mod at udtale sig til offentligheden angående skyldsspørgsmålet 361
- 8.2. Forbud mod at offentliggøre forurettedes identitet i sædelighedssager 363
- 8.3. Omtale af retsmøder, der er afholdt for lukkede døre 363

## Kapitel 9

### Erstatning i anledning af uberettiget varetægtsfængsling mv. 365

- 9.1. Ansvarsgrundlaget – kravets fremsættelse og behandling 365
  - 9.1.1. Kravets fremsættelse og behandling 365
  - 9.1.2. Advokatbeskikkelse 366
- 9.2. Erstatningens størrelse – takstsystemet 367
  - 9.2.1. Standardtaksterne 367
  - 9.2.2. Varetægtsfængslingens længde står ikke i rimeligt forhold til den idømte fængselsstraf 369

- 9.2.3. Betydningen af, at erstatningssøgende har været sigtet for grov kriminalitet 371
- 9.2.4. Isolation 374
- 9.3. Betydningen af egen skyld 375
- 9.4. Domstolsbehandling af erstatningskravet 376

### *Kapitel 10*

- Klager over og straffesager mod politipersonale 378
- 10.1. Grundlaget for den nye ordning 378
- 10.2. Politiklagemyndigheden 379
- 10.3. Behandling af klager over politipersonalet 379
  - 10.3.1. Adfærdsklager 379
  - 10.3.2. Indgivelse af klage 380
  - 10.3.3. Behandling af klagen 380
    - 10.3.3.1. Indklagedes forklaring og vejledning af indklagede 381
    - 10.3.3.2. Forklaring for retten 382
  - 10.3.4. Notissagsbehandling 383
  - 10.3.5. Slutning af behandling af adfærdsklagesagen 384
  - 10.3.6. Politiklagemyndighedens afgørelse 385
- 10.4. Straffesager mod politipersonale 385
  - 10.4.1. Anmeldelse og efterforskning 386
  - 10.4.2. Påtalebeføjelse – afslutning af efterforskning 387
  - 10.4.3. Underretningspligt 388
  - 10.4.4. Forsvarerbeskikkelse og advokatbeskikkelse 389
  - 10.4.5. Forening af flere sager 390
  - 10.4.6. Erstatningskrav 391

### *Kapitel 11*

- Oversigt over straffeprocessuelle indgreb 392
- 11.1. Straffeprocessuelle indgreb, der kræver retskendelse 392
  - 11.1.1. Beslaglæggelse hos mistænkte 392
    - 11.1.1.1. Af genstande, som den mistænkte har rådighed over 392
    - 11.1.1.2. Af gods, som den mistænkte ejer 393
    - 11.1.1.3. Beslaglæggelse uden indhentelse af retskendelse 394
    - 11.1.1.4. Formuebeslag hos mistænkte 394
  - 11.1.2. Brevåbning 395
  - 11.1.3. Brevstandsning 395
  - 11.1.4. Dataaflysning 396
  - 11.1.5. Edition 397

## Indhold

- 11.1.6. Forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation 399
- 11.1.7. Hemmelig ransagning 399
- 11.1.8. Legemsundersøgelse 400
- 11.1.9. Observation af bolig ved hjælp af apparat 400
- 11.1.10. Observation uden for bolig af ikke frit tilgængeligt sted ved hjælp af særligt apparat 401
- 11.1.11. Ransagning hos mistænkt – Kategori 1 – ransagning: 401
- 11.1.12. Ransagning hos ikke-mistænkte 403
- 11.1.13. Rumaflytning 404
- 11.1.14. Telefonaflytning 404
- 11.1.15. Teleobservation 405
- 11.1.16. Teleoplysning 406
- 11.1.17. Udvidet teleoplysning 407
- 11.2. Straffeprocessuelle indgreb, der ikke kræver retskendelse, og således kan foretages efter politiets beslutning 408
  - 11.2.1. Blodprøve 408
    - 11.2.1.1. Med henblik på senere identifikation 408
    - 11.2.1.2. Udtagelse af blodprøver i spiritussager mv. 409
  - 11.2.2. Direkte konfrontation 409
  - 11.2.3. Fingeraftryk 409
  - 11.2.4. Forevisning af fotografier af en mistænkt 410
  - 11.2.5. Forevisning af fotografier i politiets register 410
  - 11.2.6. Konfrontationsparade 410
  - 11.2.7. Legemsbesigtigelse 410
  - 11.2.8. Observation uden for bolig af ikke frit tilgængeligt sted ved hjælp af apparat 411
  - 11.2.9. Offentlig efterlysning 411
  - 11.2.10. Offentliggørelse af signalement 412
  - 11.2.11. Optagelse af personfoto 412
  - 11.2.12. Ransagning hos mistænkt – Kategori 2 – ransagning 412
  - 11.2.13. Spytprøve 413
- Litteraturfortegnelse 414
- Domsregister 423
- Lovregister 416
- Stikordsregister 431